

Timotej Baďo

Nebezpečná jazda autom ako trestný čin všeobecného ohrozenia?

Anotácia: V nasledujúcom článku sa autor zoberá skutkovou podstatou trestného činu všeobecného ohrozenia podľa § 284 a § 285 Trestného zákona, pričom na príkladoch z dopravy koncipuje právne podmienky, ktoré musia byť vždy naplnené, aby bolo možné hovoriť o vzniku trestnej zodpovednosti pre skúmaný trestný čin.

Kľúčové slová: všeobecné ohrozenie, originálny dej, alternatívny dej, pravdepodobnosť, kvalifikovaný moment

V reálnom živote nezriedka nastávajú situácie, keď vodič osobného motorového vozidla svojou bezohľadnou jazdou, napríklad pri úteku pred políciou, ohrozí ostatných účastníkov cestnej premávky. Spôsobí pri tom viacero rizikových situácií a spravidla naplní niekoľko skutkových podstát priestupkov na úseku cestnej premávky.

Otázka, na ktorú bude nasledujúci príspevok hľadať odpoveď, znie: „**Za akých podmienok je vyššie uvedené konanie trestnoprávne postihnuteľné?**“

Úvodom je potrebné pripomenúť si dve všeobecne známe východiská súvisiace s trestným činom všeobecného ohrozenia podľa § 284 a § 285 Trestného zákona (ďalej len „trestný čin všeobecného ohrozenia“), o ktoré sa bude tento príspevok opierať. Jeho skutková definícia je nasledovná:

„Kto vydá ľuďí do nebezpečenstva smrti alebo ťažkej ujmy na zdraví alebo cudzí majetok do nebezpečenstva škody veľkého rozsahu tým, že spôsobí požiar alebo povodeň, alebo poruchu, či haváriu prostriedku hromadnej prepravy, alebo škodlivý účinok výbušnín, plynu, elektriny, rádioaktivity alebo iných podobne nebezpečných látok alebo síl, alebo sa dopustí iného podobného nebezpečného konania.“

Prvým neopomenuteľným východiskom je, že v zmysle relevantnej judikatúry sa pod pojmovým znakom „ľuďí“ disponovaným do objektívnej stránky skúmaného trestného činu rozumie najmenej sedem osôb.¹ Je teda judikátorne vymedzené, že ohrozenie menej ako siedmich ľudí, resp. ohrozenie majetkových hodnôt menších ako 133 000 eur nenapĺňa objektívnu stránku trestného činu všeobecného ohrozenia.

Druhým východiskom je samotný charakter skúmaného trestného činu, ktorý je podľa povahy následku trestným činom ohrozovacím. **Ohrozovací trestný čin je trestný čin, ktorý z hľadiska objektívnej stránky predpokladá taký charakter skutkového deja, ktorého následkom nie je vznik poruchy na zákonom chránených hodnotách, ale pri ktorom, hoc aj pri malej a nepredvídateľnej zmene skutkových okolností, by takáto porucha, v intenzite predpokladanej objektívnou stránkou nastala.** Aplikujúc uvedené na trestný čin všeobecného ohrozenia, objektívnu stránku skúmaného trestného činu naplní iba také vytvorenie skutkového deja (originálny dej), ktorý by pri odchýlke v jeho priebehu (alternatívny dej) rezultoval k usmrteniu alebo ťažkej ujme na zdraví najmenej siedmich osôb, alebo k spôsobeniu škody veľkého rozsahu na cudzom majetku.

Zároveň však platí, že musí ísť o taký charakter originálneho deja, vo vzťahu ku ktorému je pri zohľadnení všetkých jeho okolností vznik alternatívneho deja reálne možný, pričom na krajný limit jeho pravdepodobnosti sa neprihliada. Zjednodušene povedané, z hľadiska trestného práva bude bez významu taký originálny dej, pri ktorom si jeho alternatívny dej možno predstaviť iba abstraktne – ako krajne nepravdepodobný, hyperbolizovaný – ergo pri skúmaní trestnej zodpovednosti nemožno vymýšľať vysoko nepravdepodobné skutkové kombinácie.

¹ Napríklad Uznesenie Najvyššieho súdu Československej republiky zo dňa 18. 01. 1982, sp. zn. 7 To 55/81.

Uvedené právne závery sú esenciálne pri posudzovaní konania, keď vodič osobného motorového vozidla svojou nebezpečnou jazdou vyvolá viacero kolíznych situácií, pri ktorých dochádza k ohrozeniu ostatných účastníkov cestnej premávky. Pre zjednodušenie si skúsme predstaviť situáciu, pri ktorej začínajúca vodička osobného motorového vozidla na ceste z Bratislavy do Košíc (jediná osoba v motorovom vozidle) počas svojej cesty postupne nedá prednosť v jazde na siedmich rôznych od seba niekoľko kilometrov vzdialených križovatkách, pričom tým vyvolá sedem kolíznych situácií, keď pri každej z týchto situácií bude vždy iba jeden vodič iného motorového vozidla nútený prudko zabrzdiť. Vodička i všetci ostatní vodiči nakoniec šťastne dorazia do cieľa.

Z takto hypotetizovanej situácie je nepochybné, že pri každej z kolíznych situácií (originálnych dejov) je možné si predstaviť aj dej alternatívny, pri ktorom by došlo k usmrteniu osoby odlišnej od vodičky. Zjednodušene povedané, naša vodička v priebehu cesty z Bratislavy do Košíc ohrozila na živote sedem ľudí, a teda by sa mohlo zdať, že naplnila objektívnu stránku trestného činu všeobecného ohrozenia.

Takýto právny záver by však bol právne neudržateľný, a to z nasledujúcich dôvodov:

V naznačenom originálnom skutkovom deji nemožno identifikovať ani jeden taký moment, pri ktorom by pri zmene skutkových okolností mohol alternatívny dej v zákonom požadovanej intenzite nastať. Ak by sme pri ktorejkoľvek zo siedmich kolíznych situácií prešli od ohrozenia k poruche, poruchový následok by nikdy nedosiahol intenzitu predpokladanú objektívnou stránkou trestného činu všeobecného ohrozenia – nedošlo by k usmrteniu alebo ťažkej ujme na zdraví siedmich ľudí alebo ku škode veľkého rozsahu na cudzom majetku.

Konanie spôsobilé vyvolať potencionálny následok menšieho významu než predpokladá skutková podstata trestného činu všeobecného ohrozenia nenapĺňa znaky jeho objektívnej stránky.

Z uvedeného možno sformulovať nasledujúcu premisu:

Pri skúmaní trestnej zodpovednosti pre trestný čin všeobecného ohrozenia je bez právneho významu taký skutkový dej, ktorý najneskôr v momente, kedy vytvára ohrozenie pre určitú osobu, ohrozenie inej osoby, ktoré je dôsledkom skoršieho pôsobenia toho istého skutkového deja, zaniká.

Na vznik trestnej zodpovednosti pre skúmaný trestný čin nepostačuje iba samotná existencia (nebezpečného) skutkového deja, ale práve naopak, je potrebné identifikovať aj konkrétny moment, v ktorom by pri zmene skutkových okolností mohol nastať poruchový následok v zákonom požadovanej intenzite. Trestnoprávne relevantný potom bude každý takýto kvalifikovaný moment v konkrétnom skutkovom deji.

Zjednodušene na inom príklade:

Pilot, vlastník malého jednomotorového lietadla, vykonáva s päťčlennou posádkou vyhliadkový let nad oceánom. Počas letu sa pilot rozhodne, že v rozpore so všetkými bezpečnostnými leteckými normami vykoná nebezpečný nízky prelet tesne nad hladinou mora. Takéto konanie z hľadiska intenzity nenaplní objektívnu stránku trestného činu všeobecného ohrozenia, nakoľko aj pri najkatastrofickejšom alternatívnom deji by došlo k usmrteniu nanajvýš piatich ľudí (okrem pilota). Odlišná situácia by však nastala, ak by v priebehu vykonávania nízkeho preletu pilot zároveň preletel nad malým rybárskym člnom s dvojčlennou posádkou.

Aplikujúc doposiaľ prezentované právne závery na tento príklad:

Nebezpečný skutkový dej je v tomto prípade ohraničený začiatkom a koncom nízkeho preletu. V rámci tohto nebezpečného skutkového deja je však trestnoprávne relevantným iba každý moment nízkeho preletu v blízkosti rybárskeho člna, a nikdy nie celý skutkový dej

(celý nízky prelet), nakoľko iba pri prelete nad rybárskym člnom by alternatívnym dejom mohlo byť usmrtenie aspoň siedmich osôb (osoby v lietadle plus osoby v člne) alebo spôsobenie ťažkej ujmy na ich zdraví. Ak by pilot pri vykonávaní nízkeho preletu postupne preletel nad viacerými takýmito rybárskymi člnami, každá časť nízkeho preletu by bola samostatným skutkom, avšak iba v časti, kedy pilot prelieta nad tým – ktorým rybárskym člnom. V takomto prípade by boli splnené podmienky na aplikáciu ustanovenia o pokračovacom trestnom čine (§ 122 ods. 10 Trestného zákona). Prvý čiastkový útok by v tomto prípade bol ohraničený začiatkom nebezpečného nízkeho preletu nad prvým rybárskym člnom a ukončený v momente, kedy by lietadlo opustilo zónu ohrozenia tohto člna. Následne by sa pilot mohol obdobným spôsobom dopustiť ďalších čiastkových útokov pokračovacieho trestného činu všeobecného ohrozenia.

Pri aplikácii znakov objektívnej stránky trestného činu všeobecného ohrozenia na skúmaný skutok je však vylúčená kumulácia (sčítavanie) dejov, ktoré samostatne ešte nedosahujú zákonom vyžadovanú intenzitu, a to aj prostredníctvom ustanovenia o pokračovacom trestnom čine, nakoľko ani pri ich výslednom sčítaní v jeden skutkový dej nie je možné v ňom identifikovať kvalifikovaný moment, ktorý by mohol rezultovať v alternatívny dej dostatočnej trestnoprávnej intenzity.

Aplikácia ustanovenia o pokračovacom trestnom čine pri trestnom čine všeobecného ohrozenia, na rozdiel od trestných činov proti majetku, je teda možná iba v prípadoch, ak každý čiastkový útok samostatne dosahuje intenzitu trestného činu.²V prípade nedbanlivostnej formy trestného činu všeobecného ohrozenia je aplikácia ustanovenia o pokračovacom trestnom čine vylúčená aj touto formou zavinenia, nakoľko pri nedbanlivostných trestných činov nie je možné, aby páchatel sformuloval svoj jednotiaci zámer – vopred prijal plán k spáchaniu budúcich čiastkových útokov. Ak by sme prijali opačné závery, mohla by byť trestne stíhaná za trestný čin všeobecného ohrozenia aj začínajúca vodička spomenutá v našom prvom príklade.

Na príklade našej vodičky, v prípade jej havárie na jednej z križovatiek by ohrozenie vodičov na iných križovatkách nikdy nenastalo, keďže nebezpečný dej by bol ukončený jej haváriou, a teda ohrozenie ostatných účastníkov cestnej premávky by bolo týmto vylúčené.

Záver

Na základe vyššie uvedených záverov sumarizujem, že pri skúmaní zodpovednosti za trestný čin všeobecného ohrozenia podľa § 284 a § 285 Trestného zákona je potrebné dokazovať kvalifikovaný moment či momenty, v ktorých možno pri zmene skutkových okolností rozumne predpokladať, že by alternatívny dej v trestnoprávnej (zákonom vyžadovanej) intenzite mohol nastať. Skutkovú vetu je potom nevyhnutné vo výrokoch rozhodnutí formulovať ako jeden či viac takýchto kvalifikovaných momentov, resp. ako dej, v ktorom sú takéto momenty jednoznačne identifikovateľné. Nie je možné skutok formulovať len ako „prostý“ nebezpečný dej, v ktorom nie je možné identifikovať moment, pri ktorom by sme pri zmene okolností v jeho priebehu nemohli rozumne očakávať, že by došlo k usmrteniu alebo ťažkej ujme na zdraví najmenej siedmich osôb alebo k spôsobeniu škody veľkého rozsahu na cudzom majetku.

² K uvedenému pozri Stanovisko trestnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 16. apríla 2018, Tpj 57/2017, na zjednotenie výkladu a aplikácie ustanovenia § 122 ods. 10 Trestného zákona.

Literatúra

Uznesenie Najvyššieho súdu Československej republiky zo dňa 18.01.1982, sp. zn. 7 To 55/81.

Stanovisko trestnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 16. apríla 2018, Tpj 57/2017, na zjednotenie výkladu a aplikácie ustanovenia § 122 ods. 10 Trestného zákona.

Keywords: endangering public safety, original act, alternative act, probability, qualified moment

Summary

In the following article, the author focuses on the crime of endangering public safety according to Section 284 and 285 of the Criminal Code and defines the legal conditions that must be fulfilled in order to constitute criminal liability for the mentioned crime. It is illustrated on examples related to public transport.

*JUDr. Ing. Timotej Baďo
prokurátor Okresnej prokuratúry v Skalici
externý doktorand Právnickej fakulty
Univerzity Komenského v Bratislave
e-mail: timotej.bado@genpro.gov.sk*

Recenzent: JUDr. Ladislav Igenyes, PhD.